

2807555501

SYMBOLAE OSLOENSES FASC. SUPPLET. XVI

ASTERIUS, Saint, Bishop of Amasa.

ASTERIUS, Sophist

ASTERII SOPHISTAE

BIBLE. Psalm. Greek

COMMENTARIORUM IN PSALMOS

QUAE SUPERSUNT

ACCEDUNT ALIQUOT HOMILIAE ANONYMAE

EDIDIT

MARCEL RICHARD

OSLOAE

IN AEDIBUS A. W. BRØGGER

MCMLVI

λιμῶ καὶ πενίᾳ δαμαζόμενος ἄνευ τῆς σῆς ἀναλήψεως ἀνανεῦσαι οὐ δύναται. Ὑγιαίνοντά με ψυχῇ καὶ σώματι, κύριε, σῶσόν με. Ὡσπερ γὰρ ἀγγεῖον ὀλόκληρον μὴ φυλαττόμενον ὑπὸ δεσπότην τάχιον συντρίβεται, οὕτως ὁ ὑγιαίνων, ἔὰν μὴ ὡς παιδίον ὑπὸ πατρὸς τοῦ Θεοῦ κρατῆται, πίπτει καὶ διαφθείρεται . . .

5

XXI. In Psalmum XI Homilia II

Εἰς τὸν αὐτὸν ψαλμὸν ἄλλως.

- 1 Βαρεῖα μὲν καὶ καθ' ἑαυτὴν ἡ ὀδοιπορία τοῖς ὀδεύουσι· πολλῶν δὲ πλέον βαρυτέρα φαίνεται ὅταν ὁ ὀδοιπόρος κατὰ μόνας εὐρεθῆ, ὅταν μὴ ἔχη συνοδοιπόρον καὶ συνόμιλον τῇ λαλιᾷ τὸν κάματον κλέπτοντα. Ἐπεὶ οὖν ὁδὸς ὁ βίος καὶ ὀδοιπόρος ὁ προφήτης καὶ ἀπὸ γῆς εἰς οὐρανὸν ὤδευε καὶ ἀναβατὴν ὁδὸν ὀδεύων κατὰ μόνας ἔκαμνε, καθὼς αὐτὸς ἔλεγε· Κατὰ μόνας εἰμὶ ἐγὼ ἕως οὗ παρέλθω, συνοδοιπόρον καὶ ὀδηγὸν ἄνθρωπον ὅσιον οὐκ ἔχων, τὸ πλανηθῆναι καὶ ἀπολέσθαι φοβούμενος παρεκάλει·
- 15
- 2 Σῶσόν με, κύριε, ὅτι ἐκλέλοιπεν ὀσιος. Ἐκλέλοιπεν ὁ σὺν ἐμοὶ ἐπὶ τὰ ἄνω ὀδεύων. Πάντες μοι τὴν ἐναντίαν ὀδεύουσι· πάντες ἐπὶ τὰ κάτω τρέχουσιν, ὅτι ἐκλέλοιπεν ὀσιος. Καὶ οὐκ εἶπεν ὅτι οὐ γέγονεν ὀσιος, ἀλλ' ὅτι ἐκλέλοιπεν ὀσιος· εἰ μὴ δὲ πρῶτον ἐγένετο, οὐκ ἂν εἶπεν ἐκλέλοιπεν, δεικνὺς ὅτι καὶ οἱ ὄντες ἀπώλοντο, ἐπειδὴ ἡ τῆς κακίας νόσος ἐπεκράτησεν. Ἐπεὶ οὖν πάντες μοι τὴν ἐναντίαν ὀδεύουσι, τῆς σωτηρίας καὶ συμμα-
- 3 χίας καὶ προνοίας δέομαι, σῶσόν με. Ἄλλ' ἴδωμεν τὴν προγραφὴν. Ὅπερ εἰσὶν ἐν ταῖς διαθήκαις αἱ σφραγίδες, τοῦτο ἐν τοῖς ψαλμοῖς αἱ ἐπιγραφαί. Ὡσπερ οὖν οἱ τὰς διαθήκας ἀνοίγοντες πρῶτον τὰς σφραγίδας λύουσι καὶ οὕτω τὸν χάρτην ἀναγινώσκουσιν, οὕτως οἱ τοὺς ψαλμοὺς ἀναγινώσκοντες καὶ

13-14 Ps. 140,10 16 v. 2 a

VB XXI VAB 2 Ὑγιαίνοντά : ὑγιαίνοντα V 14 ὅσιον ἄνθρωπον A
18-19 Καὶ οὐκ — ἐκλέλοιπεν ὀσιος om. A 20 δὲ om. AB

ἐρμηνεύοντες πρῶτον τὰς ἐπιγραφὰς ἀναπτύσσουσι καὶ οὕτω
 τὰς ἐν αὐτοῖς γραφὰς ἀνιχνεύουσιν. Ἐπεὶ οὖν ὑπὲρ τῆς ὀγδόης
 ἐπιγέγραπται ὁ προκείμενος ψαλμός, δεῦτε παρακαλέσωμεν τὸν
 ἐν τῇ ὀγδῷ ἀναστάντα κύριον, ἵνα ἀναστήσῃ καὶ διεγείρῃ ἡμῶν
 5 τὴν διάνοιαν, τὴν ὡς ἐν τάφῳ καὶ χῶματι κειμένην τῇ κατηφείᾳ
 καὶ τῇ στυγνότητι, ἵνα διαναστάντες καὶ διαγρηγορήσαντες
 ἴδωμεν τὰ τῆς ὀγδόης μυστήρια. Εἰς τὸ τέλος, ὑπὲρ τῆς 4
 ὀγδόης· ψαλμός τῷ Δαυίδ. Καὶ διὰ τί δεύτερον κείται ὁ
 ὑπὲρ τῆς ὀγδόης ψαλμός; Ἡ ὀγδὴ τὴν ἀνάστασιν δηλοῖ· δεύ-
 10 τερον δὲ ἀνιστάμεθα, ἅπαξ διὰ βαπτίσματος ἀπὸ τῶν νεκρῶν
 ἔργων καὶ ἅπαξ ἐν τῇ συντελείᾳ. Ὁθεν ὁ ἕκτος τὴν διὰ λουτροῦ
 ἀνάστασιν ἐδήλου· Λούσω καὶ ἑκάστην νύκτα τὴν κλίνην
 μου· ὁ δὲ ἐνδέκατος τὴν ἐκ νεκρῶν τοῦ κυρίου ἀνάστασιν· Ἐνε-
 15 κεν τῆς ταλαιπωρίας τῶν πτωχῶν καὶ τοῦ στεναγμοῦ
 τῶν πενήτων νῦν ἀναστήσομαι. Ἐγὼ λούσω καὶ ἑκά-
 στην νύκτα τὴν κλίνην μου, ἐπειδὴ πολλὰ τὰ τοῦ νόμου
 βαπτίσματα. Τί τὸ τέλος καὶ τίς ἡ ὀγδὴ ἀναγκαῖον εἰπεῖν, 5
 ἦντινα αὐτὸς ὁ Θεὸς ἐν τῇ βίβλῳ τοῦ νόμου μνημονεύεσθαι ἐθέ-
 σπισε. Τρεῖς ἑορτὰς κατ' ἐνιαυτὸν ἑορτάζειν διέταξε τῷ Ἰσραὴλ ὁ
 20 Θεός· τὴν ἑορτὴν τοῦ πάσχα καὶ τὴν ἑορτὴν τῆς πεντηκοστῆς
 καὶ τὴν ἑορτὴν τῆς σκηνοπηγίας. Ἐκάστην ἑορτὴν ἐπὶ ἑπτὰ
 ἡμέρας ἐπιτελεῖσθαι ἐκέλευσεν. Εἶτα, μετὰ τὴν ἑπταήμερον ἑορτὴν,
 τὸ τέλος αὐτῶν ὀγδὴν ὠνόμασε. Καλὸν γὰρ τὴν ἀληθεστάτην
 ἐρμηνείαν ζητεῖν καὶ ταύτην ὡς θεμέλιον οἰκοδομῆς προαποτί-
 25 θεσθαι τῇ ψυχῇ. Φέρε τοίνυν τοῦ προτεθέντος νοήματος 6
 μάρτυρα παραγάγωμεν Μωυσέα τὸν φίλον καὶ συνόμιλον Θεοῦ.
 Ὁ δὲ Θεοῦ φίλος καὶ συνόμιλος ἀληθεύει καὶ οὐ ψεύδεται. Περὶ

2 v. 1 b 7-8 v. 1 10-11 cf. Hebr. 6,1 uel 9,11 12-13 Ps. 6,7
 13-15 v. 6 ab 15-16 Ps. 6,7 19 cf. Exod. 23,14

VAB H a lin. 2 (Ἐπεὶ οὖν...) 2-3 ἀνιχνεύουσιν — προκείμενος euani-
 da A, ita tamen ut quaedam litterae legi possint 2 inc. H : Εἰς τὸ τέλος
 ὑπὲρ τῆς ὀγδόης. Ἐπεὶ οὖν... 6 τῇ om. AH διαναστάντες : διανα-
 στήση V 7 ἴδωμεν V²A : εἶδομεν V : ἴδομεν H 8-9 τῷ Δαυίδ — ψαλμός
 om. A 16 νύκτα om. V 20 καὶ τὴν — πεντηκοστῆς om. H 23-27
 Καλὸν — ψεύδεται : φησὶ γὰρ H 27 Θεοῦ om. V

τοῦ πάσχα· Ἐπτὰ ἡμέρας ἔδεσθε ἄζυμα. Τῇ δὲ ἡμέρᾳ τῇ
 ὀγδὴ ἀφανιεῖτε ζύμην ἐκ τῶν οἰκιῶν ὑμῶν. Ἐπτὰ
 ἔβδομάδας ἀριθμήσεις σεαυτῶ, ἀρξαμένου σου δρέπαν-
 νον ἐπ' ἀμητόν. Περὶ τῆς πεντηκοστῆς (...) Ἐν τῷ ἔβδόμῳ,
 φησί, μηνὶ ἑορτάσατε τῷ κυρίῳ ἑορτὴν σκηνοπηγίας ἑπτὰ 5
 ἡμέρας. Καὶ προσάξετε ὀλοκαυτώματα εἰς ὀσμὴν εὐω-
 δίας. Καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῇ ὀγδὴ ἐξόδιον ἔσται ὑμῖν· πᾶν
 7 ἔργον λατρευτὸν οὐ ποιήσετε ἐν αὐτῇ. Ἐπεὶ οὖν
 τὸ τέλος τῆς ἑπταήμερου ἑορτῆς ἐξόδιον ἐκαλεῖτο καὶ ἀλάτρευτος
 ἡμέρα, προεῖδε δὲ ὁ προφήτης ὅτι ὁ Ἰσραὴλ ἐν τῇ ἑορτῇ τοῦ 10
 πάσχα σταυρώσει τὸν κύριον τῆς ἑορτῆς, ἐν δὲ τῇ τῆς πεντη-
 κοστῆς ἑορτῇ ὑβρίσει τὴν τοῦ ἁγίου πνεύματος δωρεάν, τοὺς
 ἀποστόλους γλεύκους μεμεστωμένους ἀποκαλῶν, ἐν δὲ τῇ ἑορτῇ
 τῆς σκηνοπηγίας λιθάσαι ζητήσουσι τὸν Χριστόν. Ἐπει
 οὖν ἀναστήσονται οἱ δίκαιοι εἰς ζωὴν αἰώνιον, οἱ δὲ ἄσεβεις εἰς 15
 αἰσχύνην καὶ ὄνειδισμὸν αἰώνιον, ὀγδὴ δέ ἐστιν ἡ ἀνάστασις
 καθ' ἣν ἀνέστη ὁ κύριος, ὑπὲρ τῆς ὀγδοῆς παρακαλεῖ, ὑπὲρ
 τῆς ἐκ νεκρῶν ἀναστάσεως αὐτοῦ, ἵνα μετὰ τῶν ὀσίων ἀναστῇ
 καὶ μὴ μετὰ τῶν ἀνοσίων καὶ ἄσεβῶν. Εἰς τὸ τέλος, ὑπὲρ τῆς
 ὀγδοῆς. Σῶσον με, κύριε, ὅτι ἐκλέλοιπεν ὄσιος. Ὅτι δὲ 20
 ἀναστάσεως ἡ ὀγδὴ, ὡδε κεῖται· Νῦν ἀναστήσομαι, λέγει
 κύριος. Διατηρήσεις ἡμᾶς ἀπὸ τῆς γενεᾶς ταύτης.
 8 Ἄνδρες Νινευῖται κατακρῖνοῦσι τὴν γενεὰν ταύτην. Εἰς τὸ
 τέλος, ὑπὲρ τῆς ὀγδοῆς, ὀγδὴν καλῶν ὁ ψαλμωδὸς καὶ τὴν
 ἀποπλήρωσιν τοῦ χρέους τῶν θυσιῶν τῶν ἐν τῇ ἑπταήμερῳ 25
 ἑορτῇ καὶ τὴν ἔξοδον τὴν ἀπὸ τῶν σκηνῶν, ἧτις ἦν εἰς τὸ τέλος
 τοῦ βίου τῶν σωμάτων ἀπαλλαγῆ, ἀντὶ τοῦ· ὦ θεοφιλέστατε
 ἄνθρωπε, σκηνοπηγία σοι ἔστω ἡ φαινομένη τοῦ κόσμου σκηνή,

1-2 Exod. 12,15 2-4 Deut. 16,9 4-7 cf. Leu. 23,41; Num. 29,12-13 7-8
 Num. 29,35 12-13 cf. Act. 2,13 13-14 cf. Ioh. 10,31 15-16 cf. Dan. 12,2 19-20
 v. 1.2 a 21-22 v. 6 b 22 v. 8 b 23 cf. Matth. 12,41; Luc. 11,32 23-24 v. 1

VABH 4 ἐπὶ V post πεντηκοστῆς lacunam statui 6 προσάξετε :
 προσάξατε VA 7 τῇ² om. V 7-8 ἐξόδιον — ἔργον euanida in A 13 ἀποκαλῶν :
 καλῶν H 14 ζητήσουσι : ζητοῦσι H 22-24 Διατηρήσεις — ὀγδοῆς om. H

ἢ παντὸς ἀπλώματος καὶ σινδόνης καὶ καταπετάσματος συστελλομένη ταχύτερον, ὅταν δὲ κελεύῃ ὁ Θεός, ὁ πῆξας τὸν οὐρανὸν ὡς καμάραν καὶ διατείνας αὐτὸν ὡς σκηνην κατοικεῖν, πρὸς ὃν ὁ προφήτης ἔλεγεν· Ἔργα τῶν χειρῶν σου εἰσιν 5 οἱ οὐρανοί· καὶ πάντες ὡς ἱμάτιον παλαιωθήσονται, καὶ ὡσεὶ περιβόλαιον ἐλίξεις αὐτοὺς καὶ ἀλλαγῆσονται. Ἐπεὶ οὖν σκηνοπηγία ὁ κόσμος, ἑπτὰ ἡμέρας ἐόρταζε 9 ἐν τῇ σκηνοπηγίᾳ. Ποίας ἑπτὰ ἡμέρας; Τὰς ἑπτὰ σου ἡλικίας, δι' ὧν ὀδεύεις εἰς τὸ ζῆν, ἵνα τὴν ὀγδόην ἡμέραν τὴν ἀλάτρευτον 10 φθάσης ἐν τῇ βασιλείᾳ, ὅτε οὐκέτι θυσία ἢ λατρεία ὑπὲρ ἀμαρτιῶν προσφέρεται τῷ Θεῷ. Ἄλλὰ λέγεις· Τί οὖν, ἐὰν μὴ φθάσω τὴν ἑβδόμην τοῦ γήρους; Ἄλλὰ κτῆσαι τὸ μαθεῖν καὶ ποιεῖν, καὶ τῆς προθέσεως λαμβάνεις μισθὸν τοῖς κατὰ πρόθεσιν κλητοῖς οὓσιν. Τὴν πρώτην ἡμέραν τὴν τοῦ βρέφους, ἵνα εὐθὺς 10 φωτισθῆς τῷ βαπτίσματι. Καὶ γὰρ τὸ φῶς τῇ πρώτῃ ἐγένετο. Τὴν δευτέραν ἡμέραν τὴν τοῦ παιδίου ἡλικίαν, ἵνα στερεωθῆς τοῖς οὐρανόις λόγοις. Καὶ γὰρ τὸ στερέωμα τῇ δευτέρᾳ γέγονε. Τὴν τρίτην τὴν τοῦ μείρακος, ἵνα τῇ ἀγνεῖα ξηράνης τὴν ὑγρότητα τῶν παθῶν. Καὶ γὰρ τῇ τρίτῃ ὁ Θεὸς τὴν ξηρὰν ἀπὸ τῆς 20 ὑγρᾶς διέκρινε. Τὴν τετάρτην τοῦ νεανίσκου· τὰς τέσσαρας ἀρετὰς ἀστροφορῶν καὶ ὡς φωστὴρ ἐν κόσμῳ φαινόμενος. Καὶ γὰρ οἱ φωστῆρες τῇ τετάρτῃ γέγοναν. Τὴν πέμπτην ἡλικίαν τὴν τοῦ μεσήλικος· τὰ πέντε σου ζῶα τῶν αἰσθήσεων χαλιναγωγῶν, ἵνα μὴ εἰς ἀμαρτίαν σκιρτήσωσι. Καὶ γὰρ τὰ 25 ζῶα τῇ πέμπτῃ ἐγένοντο. Τὴν ἕκτην τὴν τοῦ πρεσβύτου· τὴν ἐξ ἀρχῆς σου κίνησιν λόγῳ ὡς ἄνθρωπος ἀσφαλιζόμενος καὶ τὸν χοῦν καὶ τὸν πηλὸν τοῦ σώματος πλάττων καὶ ῥυθμίζων ταῖς ἀρεταῖς. Καὶ γὰρ τῇ ἕκτῃ ὁ ἄνθρωπος γέγονε. Τὴν ἑβδόμην τὴν τοῦ γέροντος πεπολιωμένην πολιτείᾳ καὶ εὐσεβείᾳ·

2-3 cf. Is. 40,22 4-7 Ps. 101,26-27 10-11 cf. Hebr. 10,26 13-14 Rom. 8,28

VABH 3 ὡς¹: ὡσεὶ H 10 ὅτε — λατρεία euanida in A 12 γήρους VH : γήρωσ AB 15 φωτισθεῖς V 18 τὴν² A : ἡμέραν B : om. VH forte recte 22 γέγοναν : γεγόνασι AH 28 ἀρεταῖς : ἡδοναῖς τῶν ἀρετῶν V

ἀναπαύων ἐν τῇ γῆ ὅτε ὡς λευκοφόρος ἄσταχυς καὶ ὡς σίτος ὠριμος ἀπελεύση ἐν τῷ τάφῳ, κατὰ καιρὸν συγκοιμίζομενος καὶ ὡς ἐν ἑβδόμῃ ἀναπαυόμενος. Καὶ γὰρ τῇ ἑβδόμῃ καὶ ὁ πατήρ τῶν ἔργων ἐπαύσατο, καὶ ὁ υἱὸς ἀπὸ τῶν ἔργων αὐτοῦ τῶν εὐαγγελικῶν κατέπαυσεν ἐν τῷ τάφῳ. Τὴν ὀγδόην λοιπὸν περιμένε, 5 τὴν ἀπὸ τῆς σκηνῆς ἔξοδον καὶ τὴν ἀπὸ τοῦ τάφου ἀναχώρησιν καὶ τὴν ἐκ νεκρῶν ἔγερσιν. Καὶ γὰρ τῇ ὀγδόῃ ἐκ νεκρῶν ἀνέστη ὁ κύριος. Εἰς τὸ τέλος, ὑπὲρ τῆς ὀγδόης. Τῇ ὀγδόῃ, φησὶν, ἡμέρα ἐξόδιον· πᾶν ἔργον λατρευτὸν οὐ ποιήσετε ἐν αὐτῇ. Καὶ διὰ τί ἐν τῇ ὀγδόῃ λατρείας καὶ θυσίας 10 προσφέρειν ἐκώλυσεν; Ἐπειδὴ ἡ ὀγδόη τὴν ἀνάστασιν τῶν νεκρῶν ἐσάλπισεν, ἐν δὲ τῇ ἀναστάσει τῶν νεκρῶν οὐκέτι λοιπὸν θυσίαι, οὐκέτι λατρεῖαι, οὐκέτι προσφοραὶ ὑπὲρ ἁμαρτιῶν ἀφέσεως, ὅτι οὐκ ἔστιν ἐν τῷ θανάτῳ ὁ μνημονεύων σου· ἐν δὲ τῷ ἄδῃ τίς ἐξομολογήσεται σοι; Διὰ τοῦτο τὰς 15 ἑπτὰ ἡμέρας τῆς σκηνοπηγίας θυσίας προσφέρειν ἐκέλευσεν, ἵνα, ἐν ᾧ ζῆς καὶ διάγῃς, ὡς ἐν σκηνῇ τῇ σαρκὶ θυσίας προσφέρῃς θεῷ κατὰ τὸ γεγραμμένον· Τέκνον, ὡς ζῆς, ἀξίως πρόσφερε προσφορὰς κυρίῳ τῷ θεῷ σου· μνήσθητι ὅτι ὁ θάνατος οὐ χρονιεῖ καὶ διαθήκη ἄδου οὐχ ὑπεδείχθη 20 σοι. Ἐν γὰρ τῇ ὀγδόῃ λοιπὸν, ἐν τῇ ἀναστάσει τῶν νεκρῶν, ὅτε ἡ ἔξοδος τῆς σκηνῆς, ὅτε ὡς ἀπὸ καλύβης καὶ σκηνῆς τῆς σοροῦ καὶ τοῦ τάφου ἐξερχόμεθα, οὐκέτι λοιπὸν περὶ ἁμαρτιῶν ἀπολείπεται θυσία, καθὼς εἶπεν ὁ ἀπόστολος, φοβερὰ δὲ τις ἐκδοχὴ κρίσεως καὶ πυρὸς βάσανος κατεσθίειν 25 μέλλοντος τοὺς ἁμαρτήσαντας, ὅτε ἐξελεύσονται οἱ τὰ

8 v. 1 8–10 Num. 29,35 14–15 Ps. 6,6 18–21 Eccli. 14,11–12
23–26 Hebr. 10,26–27 26–p. 165, lin. 2 Ioh. 5,29

VABH 1 ἐν om. V 3–4 καὶ ὁ πατήρ — ὁ υἱὸς H, sed, ni fallor, ex coniectura cuiusdam lectoris : ὁ θεὸς VAB : forte aliqua exciderunt homoioteleuti causa post ἔργων (uel ἔργων αὐτοῦ) ita ut legendum sit, exempli gratia, ὁ θεὸς ἀπὸ τῶν ἔργων <ἐπαύσατο καὶ ὁ κύριος ἀπὸ τῶν ἔργων> αὐτοῦ... 5 τῷ om. ABH forte recte 12 ἐσάλπισεν V 14–15 ὅτι οὐκ — σοι om. H 16–20 θυσίας — χρονιεῖ euanida, paucis exceptis, A 19 ὁ om. BH 22–23 ὅτε ἡ — ἐξερχόμεθα om. H 23 λοιπὸν om. H 24 ἀπολείπεται : λείπεται A

ἀγαθὰ ποιήσαντες εἰς ἀνάστασιν ζωῆς, οἱ δὲ τὰ φαῦλα
 πράξαντες εἰς ἀνάστασιν κρίσεως. Εἰς τὸ τέλος, **12**
 ὑπὲρ τῆς ὀγδότης. Θέλεις ἰδεῖν συντόμως καὶ καθ' ἕτερον
 τρόπον διὰ τί ὀγδοὴ λέγεται ἢ τοῦ κυρίου ἀνάστασις; Πρόσχε·
 5 βλέπε τὴν ἑβδομάδα τῶν ἡμερῶν ἐν αἷς ὁ κόσμος ἐγένετο ἀνα-
 φερομένην εἰς Χριστόν. Πρώτη Χριστοῦ ἡμέρα, ἢ προαιώνιος
 αὐτοῦ γέννησις· Πρὸ τοῦ αἰῶνος ἐθεμελίωσέ με· πρὸ δὲ
 πάντων βουνῶν γεννᾷ με· οὐχ ὅτι ἡμέρα τις ἦν πρὸ τῆς
 τοῦ Χριστοῦ γεννήσεως, ἀλλ' ὅτι αὕτη ἢ τοῦ Χριστοῦ πρὸ αἰῶνων
 10 γέννησις ἡμέρα ἐλέγετο, καθὼς αὐτὸς λέγει· Ἐγὼ εἶμι τὸ φῶς
 τοῦ κόσμου. Δευτέρα Χριστοῦ ἡμέρα, ἢ δευτέρα αὐτοῦ κατὰ
 σάρκα ἐκ παρθένου γέννησις· Ἐγὼ σήμερον γεγέννηκά σε.
 Καὶ ὁ ἀπόστολος· Ἰησοῦς Χριστὸς χθὲς καὶ σήμερον ὁ
 αὐτὸς καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας, χθὲς πρὸ αἰῶνων καὶ σήμερον ἐν
 15 σαρκί. Τρίτη Χριστοῦ ἡμέρα, ἢ διὰ τῶν θαυμάτων αὐτοῦ
 φανέρωσις· Καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ γάμος ἐγένετο ἐν Κανᾶ
 τῆς Γαλιλαίας, ὅπου τὸ ὕδωρ οἶνον ἐποίησε. Ταύτην ἐποίησε
 τὴν ἀρχὴν τῶν θαυμάτων ὁ Ἰησοῦς καὶ ἐφανέρωσε
 τὴν δόξαν αὐτοῦ. Τετάρτη, ἢ καὶ εἰς τοὺς νεκροὺς θεϊκὴ
 20 αὐτοῦ δύναμις, ὅτε ἐν τῇ τετάρτῃ ἡμέρᾳ, ἐν τῷ ἡμίσει τῆς ὀγδοά-
 δος καὶ τῆς ἀναστάσεως, τὸν τεταρταῖον Λάζαρον ἐκ τοῦ τάφου
 ἀνέστησεν, ἵνα ἐν τῷ τετραήμερῳ δείξῃ ὅτι καὶ ὁ τετραπέρατος
 κόσμος ἐκ νεκρῶν δι' αὐτοῦ ἀναστήσεται. Πέμπτη ἡμέρα, ἢ
 τῶν ζωοποιῶν αὐτοῦ μυστηρίων ἐν τῇ πέμπτῃ παράδοσις· καὶ
 25 ὁ τὰ ζῶα ἐν τῇ πέμπτῃ δημιουργήσας, αὐτὸς τὰ ζωοποιᾶ μυστή-
 ρια τοῦ ἄρτου καὶ τοῦ αἵματος ἐν τῇ πέμπτῃ ἐτέλεσε. Καὶ ὅτι
 ταῦτα ζωοποιᾶ μυστήρια, αὐτὸς λέγει ὁ Χριστὸς· Ὁ τρώγων
 μου τὴν σάρκα καὶ πίνων μου τὸ αἶμα ζήσεται εἰς τὸν
 αἰῶνα. Τῇ ἕκτῃ, ὁ τοῦ Χριστοῦ σταυρὸς διὰ τὸν ἀνθρῶπον.

2-3 v. 1 7-8 Prou. 8,23.25 10-11 Ioh. 8,12 12 Ps. 2,7 13-14
 Hebr. 13,8 16-17 Ioh. 2,1 17-19 Ioh. 2,11 27-29 Ioh. 6,54

VABH 9 τοῦ om. VH 17 τὸ ὕδωρ οἶνον : τὸν οἶνον ὕδωρ H 24-25
 παράδοσις — πέμπτη om. V : ὁ om. H 27 ταῦτα — μυστήρια H : τὰ
 ζωοποιᾶ μυστήρια VB : τὰ [μυστή]ρια τα[ῦτα ζωοποιᾶ] A 27-29 τα]ῦτα
 ζωοποιᾶ — σταυρὸς euanida A 29 ἕκτη + ἡμέρα B

Διὰ τοῦτο γὰρ ἐν τῇ ἕκτῃ ἐσταύρωται ἡμέρα, ἵνα πάντες μάθωμεν ὅτι ὁ ἐν τῇ ἕκτῃ δημιουργήσας τὸν ἄνθρωπον, αὐτὸς ἐκεῖνος ἐν τῇ ἕκτῃ ἐσταυρώθη διὰ τὸν ἄνθρωπον. Καὶ οὐ μόνον ἡμέρα ἕκτη, ἀλλὰ καὶ ὥραν ἕκτην ἐπὶ τὸ ξύλον ἐκρέματο, ἐπειδὴ ἀρχὴ ἀμαρτίας ὥρα ἕκτη ἀπὸ τοῦ ξύλου γέγονεν, ὅτε Ἄδὰμ τὸν θάνα- 5
τον ἠρίστησεν, εἶτα ἐπειδὴ ἐν τῇ ἕκτῃ ἡμέρα κατέπαυσεν ἀπὸ πάντων τῶν ἔργων αὐτοῦ τῶν εὐαγγελικῶν θαυμάτων, ὅτε καὶ τὸ ὄξος ἔπιε καὶ εἶπε· Τετέλεσται. Ἐν τῇ ἑβδόμῃ ἐν τάφῳ
13 κατέπαυσεν. Ἐν τῇ ὀγδόῃ ἐκ νεκρῶν ἐγήγερται. Εἰς τὸ τέλος, ὑπὲρ τῆς ὀγδόης, ὅτε τὸ τέλος τοῦ κόσμου ἀρχὴ κόσμου 10
ἐγένετο καὶ ὡς ἐν ὀγδόῃ ὁ θάνατος περιετέμενο. Εἰς τὸ τέλος, ὑπὲρ τῆς ὀγδόης, ὅτε καὶ ἐν τῇ δευτέρῃ ὀγδόῃ Θωμᾶ ἐνεφανίζετο καὶ τὴν ἀπιστίαν αὐτοῦ πίστει περιέτεμεν. Ὁ γὰρ λέγων· Ἐὰν μὴ βάλω τὴν χειρὰ μου εἰς τὴν πλευρὰν αὐτοῦ, τῇ ὄψει μόνῃ Χριστοῦ ὡς μαχαίρα ἐχρήσατο καὶ τὴν ἀπιστίαν 15
περιέτεμε καὶ πιστεύσας αὐτῷ ἔλεγεν· Ὁ κύριός μου καὶ ὁ
14 θεός μου. Μεθ' ἡμέρας ὀκτῶ τῆς ἀναστάσεως ἔρχεται ὁ Ἰησοῦς πρὸς τοὺς μαθητὰς τῶν θυρῶν κεκλεισμένων, καὶ ἔστη εἰς τὸ μέσον καὶ εἶπεν· Εἰρήνη ὑμῖν. Ὁ γὰρ πολέμιος θάνατος θανάτῳ τεθανάτωται. Εἶτα λέγει τῷ Θωμᾶ· 20
Φέρε τὴν χειρὰ σου εἰς τὴν πλευρὰν μου, οὐχ ἵνα λόγχῃ τὴν πλευρὰν ὡς ὁ στρατιώτης νύξης, ἀλλ' (ἵνα) τὸ ἀπὸ τῆς πλευρᾶς αἷμα καὶ ὕδωρ ἐν διανοίᾳ λάβῃς, καὶ μάθῃς διὰ τί ἐξῆλθε τὸ αἷμα καὶ τὸ ὕδωρ, οἱ δύο μάρτυρες τῶν κυριοκτόνων· τὸ αἷμα, ἵνα Ἰουδαίους ἐλέγξῃ εἰπόντας· Τὸ αἷμα αὐτοῦ ἐφ' ἡμᾶς καὶ ἐπὶ 25
τὰ τέκνα ἡμῶν· τὸ ὕδωρ, ἵνα τοῦ Πιλάτου κατηγορήσῃ, ὅτι λαβῶν ὕδωρ καὶ νιψάμενος, ὡς ἄθῳος τὸν ἄθῳον καὶ δίκαιον

7-8 cf. Ioh. 19,30 9-10 v. 1 11-12 id. 14 Ioh. 20,25 16-21 Ioh. 20,28.26-27 25-26 Matth. 27,25 26-27 cf. Matth. 27,24

VAB H usque ad lin. 17 (... θεός μου) 1 τοῦτο γὰρ : γὰρ τοῦτο V 4 ὥραν ἕκτην : ὥρα ἕκτη H τὸ ξύλον : τοῦ ξύλου A 5 ὁ Ἄδὰμ H 6 ἐν om. H 10-12 ὅτε τὸ τέλος — ὀγδόης om. A 10 ὅτε om. H ἢ ἀρχὴ B 11-12 Εἰς — ὀγδόης om. H 13-16 Ὁ γὰρ — περιέτεμε in mg. A 17-p. 167, lin. 11 Μεθ' ἡμέρας — ἔψαλλε om. H 22 ἀλλ' ἵνα scripsi : ἀλλὰ VAB ἀπὸ om. V

ἐπραγέλλωσε καὶ ἐσταύρωσε. Φέρε τὸν δάκτυλόν σου, Θωμᾶ,
καὶ φέρε τὴν χεῖρά σου, πρῶτον τὸν δάκτυλον καὶ οὕτω τὴν
χεῖρα. Πρῶτον γεῦσαι ὅτι χρηστὸς ὁ κύριος, ὃς ἀπιστήσαντά
σε οὐκ ἔκονδύλισε, καὶ οὕτω δέξαι τὸν ἄρτον τῆς ζωῆς. Εἶτα ὁ
5 Θωμᾶς οὐδέπω ἐγεύσατο καὶ ἤδη τὴν ὁμολογίαν ἠρεύξατο· καὶ
ἀπεκρίθη Θωμᾶς καὶ εἶπεν αὐτῷ· Ὁ κύριός μου καὶ
ὁ θεός μου. Σῶσόν με, κύριε, ὅτι ἐκλέλοιπεν ὄσιος. **15**
Ψαλμὸς τῷ Δαυίδ εἴρηται, ὅτι τὴν προφητείαν τῶν ἐσομένων
ἀγαθῶν ὡς ἤδη πραχθεῖσαν καὶ ἐπιτελεσθεῖσαν ἔβλεπεν— Διημε-
10 ρίσαντο τὰ ἱμάτιά μου. Ὦρυξαν χεῖράς μου καὶ πόδας
μου— καὶ τὰ πάθη τοῦ Χριστοῦ ὡς ἤδη γενόμενα ἔφαλλε. Σῶ- **16**
σόν με, κύριε, ὅτι ἐκλέλοιπεν ὄσιος. Καὶ διὰ τί τὸν ὑπὲρ
τῆς ὀγδόης ψάλλων τὴν ἔκλειψιν τῶν ὀσίων ὠλοφύρετο; Ἄλλὰ
καὶ σφόδρα καλῶς· ἐπειδὴ γὰρ ἡ ὀγδὴ καὶ ἡ τῶν νεκρῶν ἔγερσις
15 βοᾷ τὴν τοῦ κόσμου συντέλειαν, τότε δὲ γίνεται ἡ κόσμου
συντέλεια ὅτε οἱ ὄσιοι καὶ οἱ εὐσεβεῖς ἐκλείψουσι. Καὶ τούτου
μάρτυς ὁ Χριστὸς εἶπών· Ἄρα ἐλθῶν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου
εὐρήσει τὴν πίστιν ἐπὶ τῆς γῆς; Καὶ ὁ ἀπόστολος· Ὅτι
ἐὰν μὴ ἔλθῃ ἡ ἀποστασία πρῶτον, ὅτε ἀποστήσονται
20 τῆς πίστεως προσέχοντες πνεύμασι πλάνης καὶ διδασκαλίαις
δαιμονίων. Ἴνα οὖν, ὅτε γίνεται ἐκεῖνο τὸ οἰκουμενικὸν **17**
ναύαγιον, ὅτε ἐν κύματι ἀσεβείας ὁ βίος βυθίζεται, ἵνα ὁ τότε
εὐρισκόμενος Χριστιανὸς μὴ συναπόληται μετὰ τῶν ἀσεβῶν,
δέδωκεν αὐτῷ ὁ Δαυὶδ ὡς χειμαζομένῳ πλοίῳ σωτήριον ἄγκυραν
25 τὸν ψαλμὸν, ἵνα ὡς κυβερνήτης ἄνω βλέπων ἀναβοᾷ· Σῶσόν
με, κύριε, ὅτι ἐκλέλοιπεν ὄσιος. Καὶ ἵνα σαφέστερον διδάξῃ
ὅτι τότε ἐκλείπει ὄσιος ὅτε τὰ ἄληθινὰ δόγματα τῆς θεογνωσίας
εἰς ὀλίγους περιλιμπάνονται, ἐπήγαγεν· Ὅτι ὠλιγώθησαν αἱ

1-2 Ioh. 20,27 3 Ps. 33,9 6-7 Ioh. 20,28 7-8 v. 2 a. 1 a 9-11
Ps. 21,19.17 11-12 v. 2 a 17-18 Luc. 18,8 18-19 II Thess. 2,3 25-26
v. 2 a 28-p. 168 lin. 1 v. 2 b

VAB H a lin. 11 (Σῶσον...) 5 οὐδέπω : οὐδέποτε V 9 ἀγαθῶν—
πραχθεῖσαν euanida A 15 ἡ : ἡ τοῦ A 21 δαιμονίων : δαιμόνων H
22 κύματι : κύμασιν AH ὁ τότε V²AB : τότε ὁ H : τότε V 26 κύριε om. A
26-p. 168, lin. 1 Καὶ ἵνα— ἀνθρώπων infra inseruit H post § 20

- 18** ἀλήθειαι ἀπὸ τῶν υἱῶν τῶν ἀνθρώπων. Ὡσπερ γάρ, ὅτε ὁ ἀριθμὸς τῶν πιστευόντων ἐπληθύνετο, τότε ὁ λόγος τοῦ κυρίου αὐξάνειν ἐλέγετο, οὕτως ἔμπαλιν, ἐκλιπόντων ὁσίων καὶ εὐσεβῶν, ὀλιγοῦνται τὰ τῆς ἀληθείας δόγματα, οὐκ αὐτὰ μείωσιν ἢ τηκεδὸνα ὑπομένοντα, ἀλλὰ τοὺς τὴν ἀλήθειαν ἀρνού- 5 μένους ἀποφεύγοντα. Ὡς γὰρ ἐρωτηθεὶς ὁ Δαυὶδ καὶ διὰ τί ἐκλέλοιπεν ὅσιος, ἀποκρίνεται· Ὅτι ὀλιγώθησαν αἱ ἀλή-
19 θειαι ἀπὸ τῶν υἱῶν τῶν ἀνθρώπων. Ὡσπερ γὰρ τότε ἀθυμεῖ καὶ στενάζει ἰατρὸς ὅτε ἴδῃ ὅτι αἱ δυνάμεις τοῦ πυρέτ- 10 τοντος ὀλιγώθησαν, ὅτι οἱ τόνοι τῆς φύσεως ἐδαπανήθησαν, οὕτως ἐκλείπει τῇ λύπῃ ὁ ὄσιος ὁρῶν ὅτι ὀλιγώθησαν αἱ ἀλήθειαι ἀπὸ τῶν υἱῶν τῶν ἀνθρώπων, ὅτι εἰς μακρο- 15 νοσίαν ὁ κόσμος ἐξέπεσεν, ὅτι αἱ δυνάμεις τῶν θεοπνεύστων γραφῶν ἐν αὐτοῖς ἠλαττόνησαν, ὅτι ἀπὸ μὲν τῆς ἀληθείας τὴν ἀκοὴν ἀποστρέφουσιν, ἐπὶ δὲ τοὺς μύθους ἐξετράπησαν. Ὅτι 15 ὀλιγώθησαν αἱ ἀλήθειαι ἀπὸ τῶν υἱῶν τῶν ἀνθρώπων. Καὶ ὡσπερ κυβερνητῶν ἀπώλεια τῶν πλοίων ναυάγια, καὶ ποιμένων ἀπουσία προβάτων ὄλεθρος, καὶ γεωργῶν ἀμέλεια χωρίων ἀφανισμὸς, οὕτω καὶ τῶν ὁσίων ἡ ἐκλειψὶς τοῦ
20 κόσμου κατάλυσις. Ὅσιότης δὲ ἐστὶν ἢ πρὸς τὸν θεὸν 20 καθοσίωσις, καὶ ἐκεῖνος ὄσιος ὁ ἑαυτὸν διὰ πίστεως καθοσιώσας καὶ ἀφιερῶσας τῷ θεῷ. Ὅθεν περὶ τοῦ θεοῦ καταλιμπάνοντος καὶ ἀρνούμενου τὸ πρὸς θεὸν σέβας ἔλεγεν ὁ Μωυσῆς· Μὴ εἴπῃς ἐν τῇ καρδίᾳ σου· Ὅσιά μοι γένοιτο ἐν τῷ ἀποστῆναι ἀπὸ κυρίου. Ὡσπερ οὖν ὁ τοῦ θεοῦ ἀποστάτης ἀνόσιος λέγεται, 25
21 οὕτως ὁ τῷ θεῷ διὰ πίστεως οἰκειωθεὶς ὄσιος. Ὅτι ὀλιγώ- 25 θησαν αἱ ἀλήθειαι, ὡς ἐν καιρῷ ἀφορίας οἱ καρποί. Ὡσπερ δὲ εἰς ὁ Χριστὸς καὶ πολλοὶ οἱ Χριστοὶ — Μὴ ἄπτεσθε τῶν

7-8 v. 2 b 11-12 id. 15-17 id. 24 cf. Deut. 29,18 26-27 v. 2 b 28-p. 169, lin. 1 I Chron. 16,22

VAB H 1-17 Ὡσπερ γὰρ — ἀνθρώπων om. H 3 ἔμπαλιν scripsi : ἐὰν πάλιν VAB 17 Καὶ + γὰρ H 22 τῷ om. VH 22-25 Ὅθεν — κυρίου om. H 26-27 Ὅτι — ἀλήθειαι om. H, sed hic transp. Καὶ ἵνα σαφέστερον διδάξῃ — τῶν ἀνθρώπων, e § 17 (p. 167, lin. 26-p. 168, lin. 1) desumpta 27 ἀφορίας om. H

χριστῶν μου — καὶ μία δικαιοσύνη καὶ πολλὰ αἰ δικαιοσύναι —
 Δίκαιος κύριος καὶ δικαιοσύνας ἠγάπησεν — οὕτω καὶ μιᾶς
 οὔσης τῆς ἐνυποστάτου ἀληθείας, πολλὰ λέγονται ἀλήθειαι καὶ
 τὰ τῆς ἀληθείας δόγματα καὶ τὰ τῆς ὀρθῆς πολιτείας ποικίλα
 5 θεσπίσματα. Ὅτι ὠλιγώθησαν αἱ ἀλήθειαι, ἐπειδὴ 22
 μάταια ἐλάλησεν ἕκαστος πρὸς τὸν πλησίον αὐτοῦ.
 Γέγραπται ὡς ἐν τῷ Ζαχαρίᾳ καὶ ἐν τῷ ἀποστόλῳ· Λαλεῖτε
 ἀλήθειαν ἕκαστος πρὸς τὸν πλησίον αὐτοῦ ἀληθῶς. Ὁ
 δὲ τοῦτο μὴ ποιῶν καὶ τὸν προφήτην ὕβρισε καὶ τὸν ἀπόστολον
 10 ἐλύπησε καὶ τὸν θεὸν ἠθέτησε τὸν λαλοῦντα δι' αὐτῶν· Ὁ γὰρ
 ὑμᾶς ἀθετῶν ἐμὲ ἀθετεῖ. Λαλεῖτε ἀλήθειαν μετὰ τοῦ
 πλησίον. Ἄλλ' ἐὰν τῷ πλησίον μάτην ἐχθραίνης καὶ οὐ 23
 λαλεῖς αὐτῷ, πῶς αὐτῷ λαλήσεις τὴν ἀλήθειαν, ὃ μήτε ὅλως
 αὐτῷ λαλῶν; Ἐν γὰρ τῶν δύο· ἢ οὐ λαλεῖς αὐτῷ ἢ τότε αὐτῷ
 15 λαλεῖς ὅταν αὐτὸν ὑβρίζης, ὅταν συκοφαντῆς, ὅταν εἰς πρόσωπον
 δέρῃς. Ἔσω ὡς ἀδελφὸς τὴν σάρκα Χριστοῦ μετ' αὐτοῦ ἐσθίεις
 καὶ ἔξω ὡς θηρίον τῶν σαρκῶν αὐτοῦ ἐπιθυμεῖς· ἔσω ὡς ἀπό-
 στολος συνδειπνεῖς καὶ ἔξω ὡς προδότης πολεμεῖς. Καὶ ὃ μὲν
 Ἰούδας οὐχ ὑβρίζων, ἀλλὰ καταφιλῶν ἐπώλει· σὺ δὲ καὶ ὑβρίζεις
 20 καὶ συκοφαντεῖς καὶ παντοίας ράπτεις ἐπιβουλάς, καὶ ὀργῆς
 δοῦλος γινόμενος καὶ θυμῷ καπνιζόμενος ἐκεῖνα λέγεις τῷ πλη-
 σίον ἅπερ ξένα ἐστὶ τοῦ Χριστοῦ καὶ φίλα τοῦ διαβόλου. Ὁ 24
 Χριστὸς εἶπεν· Ἀγαπᾶτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν· σὺ δὲ καὶ τὸν
 ἀδελφὸν μισεῖς. Καλῶς ποιεῖτε τοῖς μισοῦσιν ὑμᾶς· σὺ δὲ καὶ
 25 τὸν φιλοῦντα κακοποιεῖς. Ἄρα, ὅταν ἴδῃς ὅτι ὁ ἀδελφὸς τὸν
 ἀδελφὸν καὶ ὁ κοινωνικὸς τὸν κοινωνικὸν φονέα καὶ γόητα καὶ
 δαιμονιῶντα καλεῖ καὶ ὅρκους καὶ ἐπιορκίαις τὰς συκοφαντίας
 βεβαιοῖ καὶ ἀπειλεῖ λίαν ἀναλῶσαι τὸν πλησίον ὡς ἐχθρὸν καὶ

2 Ps. 10,7 5-6 v. 2 b. 3 a 7-8 Zach. 8,16; cf. Ephes. 4,25 10-11
 Luc. 10,16 11-12 Ephes. 4,25 23-24 Luc. 6,27

VAB H usque ad. lin. 5 (... θεσπίσματα) 1 μία + ἡ A αἰ om. H
 5-p. 170, lin. 22 Ὅτι — Κάιν om. H 7 ὡς om. AB 14-15 αὐτῷ λαλεῖς : λαλεῖς
 αὐτῷ A 16 δέρῃς scripsi : δαίρης VB : euanidum A ἐσθίεις om. VA 17 ἐπι-
 θυμῆς A 18 συνδειπνής A πολεμῆς A 22 ξένα ἐστὶ : ἐστὶ ξένα A

- ἄλλος Κάιν γενέσθαι τῷ Ἄβελ ἐπείγεται, πόσων θρήνων καὶ ὀδυρμῶν ὄρξς τὸν τοιοῦτον ἄξιον; Ὅτι σῶμα ὄντες Χριστοῦ ἑαυτοὺς κατατέμνουσιν· ὅτι τὸ αὐτὸ ὑπὲρ ἀλλήλων οὐ
- 25** μεριμνῶσι τὰ μέλη, ἀλλὰ καθ' ἑαυτῶν ὀπλίζονται. Καὶ λέοντες μὲν λέοντας οὐ κατεσθίουσι καὶ παρδάλεις κατὰ παρδά- 5
λεων οὐχ ὀπλίζονται. Ἄδελφός δὲ ἀδελφῶ ὡς θηρίον ἀρνίω ἐφάλλεται. Ἄρκος τῇ ἄρκω οὐκ ἐπιβουλεύει, καὶ ὁ Ἡσαῦ τὸν Ἰακώβ ἀποκτείνει ἠπείλει· Ἐγγισάτωσαν αἱ ἡμέραι τοῦ πατρός μου, ἵνα ἀποκτείνω Ἰακώβ τὸν ἀδελφόν μου. Κεράστης κεράστη οὐ λυμαίνεται, καὶ οἱ ἀδελφοὶ κατὰ τοῦ Ἰωσήφ 10
ὀπλίζονται· Ἴδου ὁ ἐνυπνιαστής ἐκεῖνος ἔρχεται· δεῦτε ἀποκτείνωμεν αὐτόν, καὶ τὰ ἐξῆς. Ἀλλὰ μάταια ἐλάλησεν ἕκαστος πρὸς τὸν πλησίον αὐτοῦ. Ὅν γὰρ ἀποκτείνει διὰ βασκανίαν ἠθέλησαν, τοῦτον διὰ λιμὸν προσεκύνησαν ὡς οὐ
- 26** προσεδόκησαν. Καὶ διὰ τί ἐκτέλειπεν ὄσιος; Ὅτι 15
ὠλιγώθησαν αἱ ἀλήθειαι, ἐπειδὴ μάταια ἐλάλησεν ἕκαστος πρὸς τὸν πλησίον αὐτοῦ λέγων· Ἄρτι οὐδὲν ὠφελοῦνται οἱ ἀληθεύοντες· νῦν οἱ ψευδόμενοι τὰ μεγάλα δύνανται. Εἰ μὴ δὲ μάταια ἐλάλησεν ἕκαστος πρὸς τὸν πλησίον αὐτοῦ, οὐκ ἂν ὠλιγώθησαν αἱ ἀλήθειαι, οὐκ ἂν ἐκτέλειπεν ὄσιος. 20
- 27** Ὅσιος δὲ ἐστὶν ὁ εὐσεβής καὶ τὰ πρόποντα καὶ ὡς δεῖ θεῶ προσφέρων ὡς Ἄβελ, ἀλλ' οὐκ ὄνειδίζων ὡς Κάιν. Οἱ γὰρ φυλάξαντες ὀσίως τὰ ὄσια ὀσιωθήσονται, ὥστε ἔστι καὶ ἀνοσίως ποιεῖν τὰ ὄσια. Οἴμοι ψυχῆ, ἔλεγεν ἄλλος, ὅτι ἀπόλωλεν εὐσεβῆς ἀπὸ τῆς γῆς. Τί λέγεις, Δαυίδ; Ἐκτέλειπεν ὄσιος, 25
καὶ πῶς ὁ κόσμος συνέστηκεν; Οἱ κίονες ἔπεσον, καὶ πῶς ἡ οἰκία οὐ κατέπεσεν; Αἱ λαμπάδες ἐσβέσθησαν, καὶ πῶς ἡ σκοτία φωτίζεται; Οἱ ἱατροὶ ἀπέθανον, καὶ πῶς ἰαθῶσιν οἱ ἄρρωστοι; Μετὰ

8-9 Gen. 27,41 11-12 Gen. 37,19 12-13 v. 3 a 15-17 v. 2-3 a
19-20 v. 3 a. 2 b. 2 a 22-23 Sap. 6,10 24-25 Mich. 7,1-2 25 v. 2 a

VAB H a lin. 22 (Οἱ γὰρ . . .) 7 Ἄρκος τῇ ἄρκω : ἄρκτος τῇ ἄρκτω V² 10 οἱ om. V 18 δὲ om. AB 19 μάταια ἐλάλησεν ἕκαστος euanida A 25 post γῆς, καὶ ὁ λαλῶν ἀλήθειαν οὐκ ἔστι add. H Δαυίδ : ὦ μακάριε Δαυίδ H, forte melius 28 post πῶς VII fere II. deletae et non rescriptae V

σοῦ Σαμουήλ καὶ Νάθαν καὶ Γὰδ καὶ Ἀσάφ καὶ Αἰμάν καὶ Ἴδι-
 θούμ καὶ οἱ χοροὶ τῶν ἱερέων καὶ τῶν προφητῶν, καὶ πῶς ἐκλέ-
 λοιπεν ὄσιος; Ἄλλὰ ἀποκρίνεται· Οὐ περὶ τῶν ἄρτι μοι **28**
 ὁ λόγος, ἀλλὰ περὶ τῶν ἐν τῇ συντελείᾳ· διὸ καὶ εἰς τὸ τέλος
 5 τὸν ψαλμὸν ἐπέγραψα. Ὡς γὰρ ἐρωτηθεῖς πότε ἐκλέλοιπεν
 ὄσιος, ἀποκρίνεται· Εἰς τὸ τέλος, ὅτι ὠλιγώθησαν αἱ
 ἀλήθειαι ἀπὸ τῶν υἰῶν τῶν ἀνθρώπων. Ἐν γὰρ τοῖς
 υἱοῖς τοῦ θεοῦ οὐκ ὠλιγώθησαν— Καὶ υἱοὶ ὑψίστου πάντες—
 ὑμεῖς δὲ ὡς ἄνθρωποι ἀποθνήσκετε, υἱοὶ οἷς οὐκ ἔστιν ἐν
 10 αὐτοῖς πίστις· Υἱοὶ ἀνθρώπων, ἕως πότε βαρυκάρδιοι;
 ὠλιγώθησαν αἱ ἀλήθειαι. Ἐν συναλλαγαῖς διὰ ὀβολὸν **29**
 ψεύδονται. Ἐν συνθήκαις, ἐν κοινωνίαις, ἐν δικαστηρίοις, οὐ
 φυλάττουσι τὸ ναί, ναί, τὸ οὐ, οὐ. Τὸ ναί οὐ ἐγένετο καὶ τὸ οὐ ναί,
 ὅτι ὠλιγώθησαν αἱ ἀλήθειαι. Καὶ διὰ τί οὐκ εἶπεν ἡ ἀλήθεια,
 15 ἄλλ' αἱ ἀλήθειαι; Τὸ μὲν διὰ τὰς διαφόρους συνθήκας, τὰς ἄνευ ὄρκων
 (καὶ τὰς μεθ' ὄρκων), τὰς ἀγράφους καὶ τὰς ἐγγράφους, καὶ τὰς
 ἀμαρτύρους καὶ τὰς ἐπὶ μαρτύρων· ἢ καὶ διὰ τὰς πολλὰς αἰρέσεις
 τὰς κακοδόξους καὶ διαφόρους ψευδομένας. Πολλαὶ αἱ ἀλήθειαι, ἵνα
 ἐκάστη ὡς βέλος πρὸς μίαν ἐκάστην πεμφθῇ· Ὅτι ἀληθείας
 20 ἐκζητεῖ κύριος ὁ θεός. Μάταια ἐλάλησεν ἕκαστος **30**
 πρὸς τὸν πλησίον αὐτοῦ· οἱ ἐν τῇ πυργοποιίᾳ, καὶ οἱ ἀδελ-
 φοὶ κατὰ τοῦ Ἰωσήφ, καὶ ἐν τῇ ἐρήμῳ κατὰ Μωυσέως— Ἀνά-
 στηθι καὶ ποίησον ἡμῖν θεούς. Ὁ γὰρ Μωυσῆς οὗτος οὐκ
 οἶδαμεν τί γέγονεν αὐτῷ— καὶ οἱ πρεσβύτεροι κατὰ Σουσάννης,
 25 καὶ κατὰ Χριστοῦ οἱ Ἰουδαῖοι. Χεῖλη δόλια ἐν καρδίᾳ, **31**
 καὶ ἐν καρδίᾳ ἐλάλησε κακά. Καὶ μὴν ἡ καρδιά διὰ τῶν
 χειλέων λαλεῖ, ἀλλ' ὡς ἔχει ὀφθαλμοὺς ἡ καρδιά, οὕτω καὶ χεῖλη·
 Πεφωτισμένους τοὺς ὀφθαλμοὺς τῶν καρδιῶν ὑμῶν.

2-3 v. 2 a 4 v. 1 a 5-6 v. 2 a. 1 a 6-7 v. 2 b 8 Ps. 81,6 9-10
 Deut. 32,20 10 Ps. 4,3 11 v. 2 b 14 id. 19-20 Ps. 30,24 20-21
 v. 3 a 22-24 Exod. 32,1 25-26 v. 3 b 28 Ephes. 1,18

VAB H usque ad lin. 10 (βαρυκάρδιοι) 2 τῶν ἱερέων καὶ om. H 10
 βαρυκάρδιοι + υἱοὶ ἀνθρώπων οἱ ὀδόντες αὐτῶν ὄπλα καὶ βέλη H et sic
 expl. 16 καὶ τὰς μεθ' ὄρκων add. E. Skard 17-18 αἰρέσεις τὰς κ. : τὰς κακο-
 δόξους αἰρέσεις V 24 Σουσάννης B : Σωσάννης V²A : Σωσάννας V

- Τῷ στόματι αὐτῶν εὐλόγουν καὶ τῇ καρδίᾳ αὐτῶν
κατηρῶντο. Χείλη δόλια ἐν καρδίᾳ. Περὶ δὲ Ἰουδαίων ὁ
λόγος· Ὁ λαὸς οὗτος τοῖς χεῖλεσί με τιμᾷ, ἡ δὲ καρδία
32 αὐτῶν πόρρω ἀπέχει ἀπ' ἐμοῦ. Χείλη δόλια ἐν
καρδίᾳ, ἢ καὶ ἐν καρδίᾳ τοῦ λαλοῦντος καὶ ἐν καρδίᾳ τοῦ ἀκού- 5
οντος ἢ καὶ δισσῆ καρδίᾳ ἢ καὶ ἐν καρδίᾳ τῶν μήπω πλανηθέν-
των καὶ ἐν καρδίᾳ τῶν ἤδη πεπλανημένων, ἵνα ἐκείνους μὲν ἀπα-
τήσωσι, τούτους δὲ στρεβλωτέρους ποιήσωσι. Καὶ οἱ δαίμονες·
Τοῦ διαβόλου ἤδη βεβληκόςτος εἰς τὴν καρδίαν Ἰουδα.
33 Ἐν καρδίᾳ δὲ λαλεῖ ὁ ἐνδιαθέτως λαλῶν καὶ ἐγγράφων ὡς ἐν 10
πλακί τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ τοὺς λόγους· Ἱερεῖς, λαλήσατε εἰς τὴν
καρδίαν Ἱερουσαλήμ, ἀντὶ τοῦ· Μὴ λόγοις ἀπατηλοῖς τὰς
ἀκοὰς θέλγετε, μὴ δὲ ἐπιπόλαια λέγετε, ἀλλ' ἐμβαθύνετε τὰ
σπέρματα τῆς καρδίας, ἄψασθε τὸ συνειδός, μαστίξατε ὡς προ-
φῆται, τὰ τραύματα τῶν ἐνθυμιῶν θεραπεύσατε. . . 15

XXII. In Psalmum XI Homilia III

Εἰς τὸν αὐτὸν ψαλμὸν ἄλλως.

- 1 Ἀναστάσεως Χριστοῦ ἑορταί· καὶ ἄγγελος τῆς ἀναστάσεως
καὶ νῦν ὁ Δαυὶδ παρεγένετο, τὴν ὀγδόην τῆς ἀναστάσεως ἡμῖν
διὰ τῆς ἐπιγραφῆς σαλπίζων· Εἰς τὸ τέλος γάρ, ὑπὲρ τῆς 20
ὀγδόης· ψαλμὸς τῷ Δαυίδ. Ἐπειδὴ γὰρ ὁ ἐν τῇ ἕκτῃ γενό-
μενος ἄνθρωπος ἕκτῃ ὥρᾳ θάνατον ἠρίστησε καὶ ὡς ἐν ἐβδόμῃ
τῇ ἁμαρτίᾳ κακῶς ἐσαββάτισε, μηκέτι ἐργαζόμενος καὶ φυλάττων
τὴν ἐντολήν τοῦ Θεοῦ, καὶ ὡς ἐν ὀγδόῃ περιτεμνόμενος τοῦ
παραδείσου περιετέμετο, διὰ ταῦτα ὁ ποιητῆς καὶ δημιουργὸς 25

1-2 Ps. 61,5 2 v. 3 b 3-4 Matth. 15,8 = Marc. 7,6; cf. Is. 29,13
4-5 v. 3 b 9 Ioh. 13,2 11-12 Is. 40,2 20-21 v. 1 23-24 cf. Gen. 2,15

VAB 3 δὲ om. VB forte recte 13 μὴ δὲ — λέγετε om. A 15 θερα-
πεύσατε . . . : Hom. manifeste expl. imperfecta 23 φυλάσσω A

THIS BOOK
WAS PRESENTED TO
UNIVERSITY COLLEGE,
LONDON,

BY

*University of London
Institute of Classical
Studies*

190-4-H

207 GZ 20 AST

~~207 GK 279 AST~~